

motívumkavalkád, ami a belépőt fogadja. Mintha elborzasztó illusztrációnak szánt panoptikumba vagy egyenesen gicscsmúzeumba érkeztünk volna. Mindhárom nyilvános földszinti helyiség valósággal tobzódik a látványeffektusokban. Közöttük a főszerep a (csoda)szarvasnak jut. Már a kapun is ez szerepel – tulipánszirmos virágindák között üldögél, tehénné szelődült ábrázattal, fölötte hatalmas agancsboglya ágazik szét az üveglapon. Az étterem kistermének végfalán szűrös szemmel tekint szét a tájban, megszorva önfeledten ropja a ritmust a hall közepén egy üvegalickában, képe a pihenőpamlagok fölött szintén felbukkan. Van aztán itt Turul terem hatalmas madárral, illetve vadász-halász táblasor a chinoiserie-kabinetek reminiscenciájaként. Az asztalok, székek többsége mintaszerű designbútor, az összképben azonban jelentéktelen a szerepük. Észre sem vesszük őket a minta- és anyaghasználatában minden mértéket nélkülöző zsúfolt enteriőrök

mellékes kellékeiként a legkülönbözőbb csempeburkolatok és szőnyegek, könyvek és borospalackok, illetve a főváros nevezetességeit megidéző stilizált veduták között. Azt példázva: mit nem (lett volna) szabad csinálnia egy kulturált belsőépítésznek vagy térberendezőnek. Kiábrándító, hogy e csimborasszót Marcel Wanders személyében világhíres designer jegyzi. Egyszer talán majd az is kiderül, ki állította össze számára eszmei programként az ősmagyar mitológiából merítő vizuális motívumkészletet, aminek alapján dolgozott. Megtévesztő képet sugallva rólunk, mint akiknek elei a hunok örökösöként érkeztek a Kárpát-medencébe, és változatlanul ennek a tizenkilencedik századi romantika ihlette, szó szoros értelmében vett színes mondai hitvilágnak a jegyében élnek még ma is.

133

A Bem Palace. Tervező: **3h Építésziroda** (Csillag Katalin, Gunther Zsolt). Kivitelező: **Market Építő Zrt.** A Kimpton Bem Budapest belsőépítésze: **Marcel Wanders.**

Vásárhelyi Mária

Az idegen szép?

Emlékszik még valaki az első Orbán-kormány anyanyelvvédő buzgalmára? Ha nem, érdemes felidézni.

2001. márciusában került az Országgyűlés elé az a törvénytervezet, amely a „magyar nyelv gazdaságban és köztájékoztatásban történő használatának egyes vonatkozásait szabályozta”. Az év második felében elfogadott törvény röviden arról szólt,

hogy az üzletek felirataiban az üzlet elnevezését, valamint az üzletben, illetve a kirakatában a fogyasztók tájékoztatását szolgáló közleményeket kötelező magyar nyelven is kiírni. Legalább olyan hangsúllyal, ahogyan az idegen nyelvű felirat szerepel. A törvény kimondta, hogy hatálybalépése pillanatától minden idegen nyelvű cégtáblát magyarra

fordítva is meg kell jeleníteni, így pl. gondolom az „Antikvárium” mellett a „Használt könyvek”, az „Antikvitás” mellett a „Régiségkereskedés”, a „Street Kitchen” mellett az „Utcai Konyha”, a „Fast food” mellett a „Gyorsétterem”, a Peep Show mellett a Kukkoloda (?), a Butik mellett a „Boltocska” feliratnak is az eredetivel azonos méretben és dizájnnal meg kell jelennie az üzletek bejárata felett. A kirakatokban pedig a „for sale” mellett az „eladó”, a „last minute” mellett a „végkiárúsítás”, a „closed” mellett a „zárva” megnevezésnek is kötelezően szerepelnie kell.

A törvény elfogadását az Édes Anyanyelvünk Mozgalom, az Anyanyelvapolók Szövetsége, az Anyanyelvi Konferencia és a Magyar Professzorok Világszövetsége, valamint az MTA nyelvészeti grémiuma is támogatta. A nyelvészettel, nyelvtudománnyal foglalkozó szakmai, tudományos szervezeteket – ahogyan azóta ehhez már hozzászokhattunk – akkor sem kérdezte meg senki. A törvény valójában az egyik első hadüzenet volt a tudomány képviselői számára a műkedvelő nyelvművelők részéről.

A nyelvtörvény módosításának ugyanis nyilvánvalóan politikai céljai voltak. A kormány ezzel az aktuálisan is demonstrálni szerette volna az „édes anyanyelvünk” óvása és ápolása iránti elkötelezettségét. Az pedig, hogy a törvény nemcsak teljesen felesleges, hanem végrehajthatatlan is volt, egyáltalán nem akadályozta a politikusok demonstratív buzgalmát. Mindez azonban szót sem érdemelne, hiszen azóta már számtalan hasonlóan értelmetlen és végrehajthatatlan törvény született az

Országgyűlésben, és még csak azt se mondhatjuk, hogy ez volna a magyar törvényalkotás legnagyobb problémája. Ráadásul, amint mindannyian nap mint nap láthatjuk, az ostoba törvény, az élet rendjének megfelelően, finoman szólva is érintetlenül hagyta a hétköznapi gyakorlatot. Az idegen nyelvű üzletnevek, kirakati tájékoztatók azóta is gombamód szaporodnak, és ismereteim szerint soha senkinek nem jutott eszébe a hatóságoknál ezt kifogásolni.

A több mint húsz éve elfogadott nyelvtörvény manapság azért tarthat számot az érdeklődésünkre, mert nap mint nap azt tapasztalhatjuk, hogy az elmúlt néhány évben gyökeresen megváltozott a magyar kormány viszonya az idegen szavak köznyelvi használatához. 2015 óta nemhogy az anyanyelv idegen szavaktól és kifejezésektől való megtisztítása, hanem egyre több jövevény kifejezés meghonosítása a kormány célja.

Miután ugyanis a menekültkérdés került a kormányzati propaganda fókuszába, ennek mintegy járadékos hozadékaként a hivatalos propagandisták felfedezték, hogy a menekültellenes gyűlöletkampányban mennyivel hatékonyabban lehet használni a „migráns”, mint a „menekült” kifejezést. Amíg ugyanis a menekült közérthető és alapjelentésében valami együttérző, szánakozó, szolidaritásra buzdító tartalmat is hordoz, addig a többség számára korábban nem ismert „migráns” szó, idegensége miatt elidegenítő és ijesztő. Emiatt 2015 óta Magyarországon a hivatalos nyelvezetben és a kormányzati propagandában nem „menekült-”, hanem „migránskérdés” szerepel, és ez mára tökéletesen

átszivárgott a köznyelvbe is. Ma már a legutolsó falu legszélső házában is „migráncokról” beszélnek az emberek, tőlük félnek, őket utálják.

És e nagy felfedezés óta szem- és fültanúi lehetünk, hogy a kormány és propagandistái hogyan importálják édes anyanyelvünkbe a legbrutálisabban felesleges és rémisztő kifejezéseket minden olyan esetben, amikor az a cél, hogy egy-egy újonnan létrehozott ellenségnek, intézménynek már a neve is érthetetlen és félelemkeltő legyen az átlagpolgár számára.

Az „Integritás Hatóságot” 2022-ben a korrupció elleni intézményes és a korábbinál eredményesebb küzdelem érdekében hozta létre a kormány, s bár az alapító okiratban megjelölt cél megvalósítása érdekében még egyetlen, a nyilvánosság számára értékelhető lépést sem tett a hivatal, viszont fenyegetően tekint le az állampolgárra egy Hivatal, amelynek a nevéből semmit nem ért. Mert nagy összegű fogadást ajánlok bárkinek, aki bebizonyítja, hogy tíz magyar felnőtt lakos közül legalább egy érti és használja az integritás kifejezést.

Hasonló a helyzet a nemrégiben született – a köznyelvben új ÁVH-ként is emlegetett – Szuverenitásvédelmi Hivatal esetében is. Kizártnak tartom, hogy a magyar állampolgárok döntő többségének hétköznapi szóhasználatában valaha előfordult a „szuverenitás” kifejezés, sőt arról is meg vagyok győződve, hogy honfitársaink 95 százalékának fogalma sincs arról, hogy mit jelent ez a szó. A kormányzati célnak azonban éppen ezért felel meg tökéletesen. Hiszen éppen érthetlensége, bizalmatlanság- és félelemkeltő idegensége

miatt lesz fenyegető az állampolgár számára.

Mélyen integrálódott hétköznapi nyelvhasználatunkba a „gender” kifejezés is, bár biztos vagyok benne, hogy használói jelentős részének megközelítő elképzelése sincs arról, hogy mit is jelent valójában ez a szó. Annyit azonban megtanultak a propagandából, hogy valami rossz, számukra veszélyes dologról szól. És akkor az „LMBTQ”-ról még szót sem ejtettünk, aminek jelentése – valljuk meg – még a legmagasabban képzetek számára is homályos, azt azonban mindenki tudja, hogy ez valami veszélyes dolog, amitől félni kell.

A fentieknél is abszurdabb az elmúlt hónapokban, konkrétan a miniszterelnök által bevezetett és gyakran használt „konnektivitás” – amúgy az adott összefüggésben semmit nem jelentő – fogalma. Tény, hogy a különböző konnektivitás-elméletek manapság a globális világ-gazdaságban igen elterjedtek. Arról szólnak, hogy a kevésbé fejlett gazdaságoknak felzárkózásuk érdekében minél sokrétűbben kell kapcsolódnuk a fejlett országok gazdaságaihoz, mégpedig oly módon, hogy nemcsak követik ezeket, hanem hozzá is járulnak a fejlődéshez. Orbán azonban más ideológia mentén használja ezt a kifejezést. Azt a leegyszerűsített konyhafilozófiát akarja tudományos burokból csomagolni, hogy Magyarország – függetlenül a politikai rendszerektől és saját, korábban vállalt gazdasági-politikai elkötelezettségeitől – a világ minden országával ugyanolyan szívesen kereskedik, az egyetlen szempontnak azt tartja, hogy az ország jól járjon. Mindent onnan veszünk és oda adunk el, ahol mi a legjobban járhatunk, és ezt az

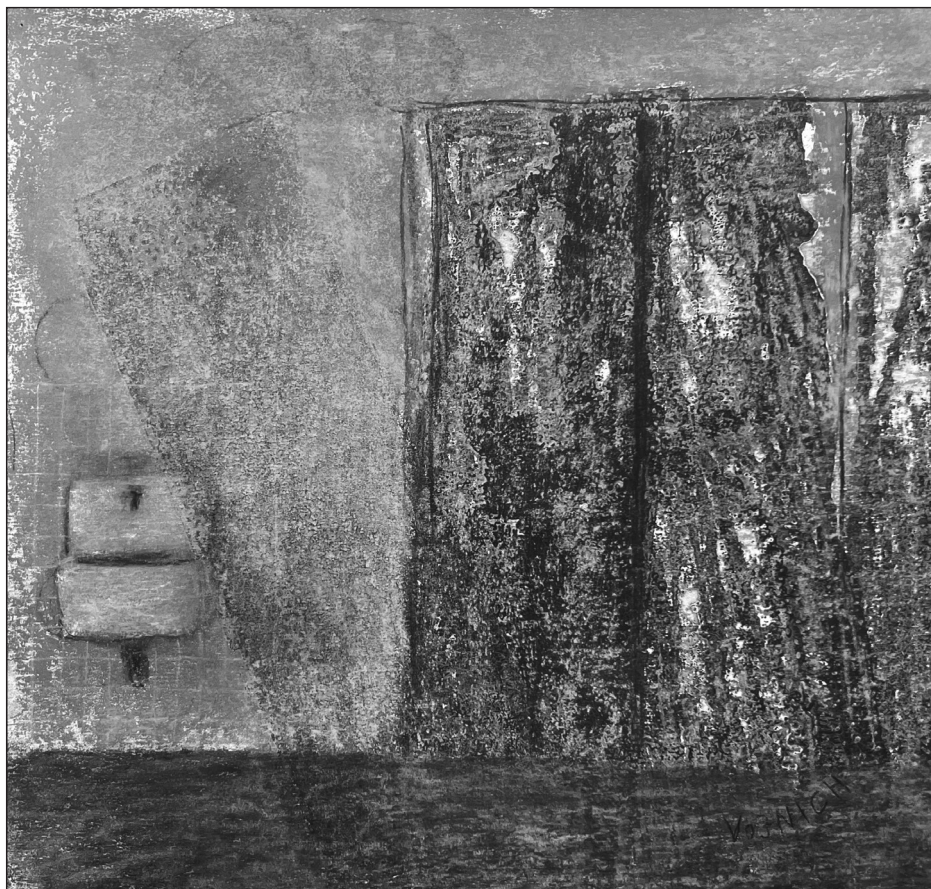
egyszerű kufárszemléletet, mint hatalmas gazdaságelméleti újítást interpretálja egy olyan kifejezés használatával, amelyet az átlag magyar polgár egészen biztosan nem ért.

És következzen a pártállami nyelvi lelemények legabszurdabbja; az MTA kutatóhálózatának átnevezése „HUN-REN”-re, amely a Hungarian

Research Network rövidítése, de amiről nekem például – isten tudja, miért – mindig valami alumínium-ipari részvénytársaság jut eszembe.

Így tévelgünk az újonnan születő pártállami „eszmék” és intézmények dzsungelében, és már annak is örülhetünk, ha megtaláljuk az Exit feliratot.

136

Vojnich Erzsébet: Mosdó paravánnal